

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

REGIONŲ KOMITETAS

124-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2017 M. LIEPOS 12–13 D.

Europos regionų komiteto nuomonė „Programos „Horizontas 2020“ vietos ir regionų matmuo ir nauja bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa“

(2017/C 342/01)

Pranešėjas: Christophe Clergeau (FR/PES), Luaros krašto regiono tarybos narys

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS (RK)

A) ES MOKSLINIAI TYRIMAI IR INOVACIJOS: BŪTINYBĖ SIEKTI DAUGIAU NEI NUMATYTA BENDROJOJE PROGRAMOJE

Pakartotinis patvirtinimas, kad bendroji programa yra labai svarbi kuriant Europos mokslinių tyrimų erdvę ir siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų

1. džiaugiasi labai sėkminga ES mokslinių tyrimų politika, įgyvendinta pagal įvairias viena po kitos vykdytas bendrąsias programas ir dabar vykdoma pagal programą „Horizontas 2020“, kuri yra didžiausia pasaulyje integruota mokslinių tyrimų programa, grindžiama moksline kompetencija ir sparčiu inovacijų diegimu;
2. primena, kad programa „Horizontas 2020“ yra pagrindinė paramos priemonė, skirta mokslinių tyrimų vykdymui ir inovacijoms Europoje, priklausanti visuotinei strategijai „Europa 2020“ ir padedanti kurti Europos mokslinių tyrimų erdvę (EMTE);
3. **dar kartą pabrėžia strategijos „Europa 2020“ svarbą**, nes joje siūloma taikyti konsoliduotą „žinių trikampio“ (moksliniai tyrimai – švietimas – inovacijos) požiūrį, keisti mokymo pobūdį ir didelį dėmesį ir toliau skirti visų asmenų išsilavinimo lygio kėlimui ir universitetų bei įmonių bendradarbiavimo skatinimui; be to, siūlo siekti didesnės sąsajos ir papildomumo su programomis „Erasmus+“ ir Interreg, įskaitant tarpregioniniam bendradarbiavimui skirtą programą „Interreg Europe“; pabrėžia, kad reikia ir toliau kurti EMTE ir įgyvendinti įvairius tikslus, tarp kurių mokslinė kompetencija yra esminis, bet ne išskirtinis dalykas;
4. pabrėžia EMTE tikslų aktualumą ir būtinybę toliau juos įgyvendinti, visų pirma plėtoti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, užtikrinti žinių judumą, bendrą mokslo tyrėjų ir inovacijų kūrėjų darbo rinką, lyčių lygybę ir prieigą prie informacijos ir mokslo;
5. kad Europos žinių bendruomenės kūrimo projektas sulauktų paramos, siūlo identifikuoti talentingus europiečius ir stebėti mokslo darbuotojų karjerą, nustatyti Europos masto mokslo darbuotojų trajektorijas, kuriomis naudodamiesi jie galėtų pereinau į laikotarpį susieti paramos programas su savo moksline karjera, įtraukti daugiau mokslo darbuotojų į verslo aplinką;

6. nepritaria, kad diskusijoje dėl biudžeto būtų apsiribojama tik bendrąja programa: remiantis vertinimo metodais, pagal sanglaudos politiką moksliniams tyrimams ir inovacijoms skiriama nuo 43 iki 110 mlrd. EUR, neskaitant didelio kitos sektorių politikos ir J.-C. Junckerio plano indėlio;

Inovacijos ir moksliniai tyrimai vėl turi tapti politiniu ir biudžeto prioritetu

7. ragina inovacijas ir mokslinius tyrimus vėl laikyti vienais svarbiausių prioritetų diskusijose dėl Europos ateities ir Romos deklaracijoje numatytais prioritetais⁽¹⁾, stiprinti mokslinių tyrimų, inovacijų ir mokymo klausimų kompleksinį valdymą Sąjungos viduje, taip pat didinti Europos Sąjungoms moksliniams tyrimams ir inovacijoms skiriamas bendras fiskalines pastangas visose politikos srityse pagal dabartinę ir būsimą daugiametę finansinę programą. Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, taip pat į Europos Parlamento pranešimo projektą⁽²⁾ ir aukšto lygio nepriklausomų ekspertų grupės ataskaitą dėl ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programų poveikio didinimo (P. Lamy ataskaita)⁽³⁾, bendrosios programos biudžetas turi būti gerokai padidintas norint bent jau išlaikyti dabartinės bendrosios programos plėtojimo dinamiką⁽⁴⁾. Bet kokių atveju, užtikrinant būtiną postūmį mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, neturi būti sumenkinama sanglaudos politikos, kuri išlieka pagrindinė ES finansavimo priemonė siekiant ekonominės ir socialinės miestų ir regionų sanglaudos ir konvergencijos, svarba. Reikia sutelkti ir derinti visų sanglaudos ir mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos priemonių potencialą siekiant skatinti regionų vystymąsi;

8. ragina užsibrėžti naują bendrą plataus užmojo tikslą, kuris apimtų ne tik mokslinę kompetenciją Europoje, bet ir būtų susijęs su visos Europos moksline kompetencija ir inovaciniais gebėjimais, sutelkiant visų Europos teritorijų potencialą, taip padedant stiprinti jų gebėjimus ir skatinant atviras ir bendradarbiavimu grindžiamas inovacijas;

9. mano, kad šis plataus užmojo tikslas yra dar svarbesnis vykstant globalizacijai, kurios poveikis dar nesuvaldytas, visų pirma vietos ir regionų lygmeniu, ir dėl kurios moksliniai tyrimai ir inovacijos yra atsparumo, didelės pridėtinės vertės ir tvaraus konkurencingumo veiksniai;

10. ketina skatinti holistinį požiūrį į Europos, nacionalinį ir regioninį finansavimą, be kurio šis plataus užmojo tikslas ir diskusijos dėl ES biudžeto būtų beprasmiški; primena, kad labai svarbus tikslas 3 % BVP skirti moksliniams tyrimams ir inovacijoms tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuose – ši strategijoje „Europa 2020“ visoms valstybėms narėms iškelta tikslą (nuo 2015 m. pasiekiamas rodiklis lygus 2,03 % ir nedidėja) įgyvendinti trukdo, be kita ko, daugelyje valstybių narių mažinamos biudžeto lėšos; todėl mano, kad labai svarbu ir toliau stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas atsižvelgiant į kiekvienos šalies ir regiono padėtį, užtikrinant geresnį politikos koordinavimą Europos lygmeniu ir skatinant reikiamas reformas nacionaliniu ir regionų lygmeniu, be kita ko įgyvendinant Europos semestrą ir pažangiosios specializacijos strategijas;

Daugiau aiškumo diskusijose dėl sinergijos su kitomis ES politikos sritimis

11. mano, kad diskusija dėl sinergijos turi tapti aiškesnė, ir siūlo penkis veiklos principus, kuriais galėtų bendrai vadovautis ES, valstybės narės, regionai ir miestai:

- nuoseklumo principas: pasidalijamasis valdymas, bendras pagrindinių tikslų nustatymas, strategijų ir pavyzdinių projektų vykdymas,
- suderinamumo principas: galimybė paprastai ir veiksmingai derinti ir racionalizuoti išteklius, visų pirma sprendžiant valstybės pagalbos klausimą,
- papildomumo principas: užtikrinti aiškų vaidmenų pasiskirstymą ir tinkamą veiksmų tęstinumą finansuojant skirtingas projektų dalis, taip pat paramą prieš projektų įgyvendinimą (gebėjimų stiprinimas ir pan.) ir po jų įgyvendinimo (mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimas, pateikimas į rinką ir pan.),

⁽¹⁾ 27 valstybių narių ir Europos Vadovų Tarybos, Europos Parlamento bei Europos Komisijos vadovų deklaracija (2017 m. kovo 25 d.) http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244656633_en.pdf.

⁽²⁾ Europos Parlamento pranešimo projektas dėl programos „Horizontas 2020“ įgyvendinimo vertinimo atsižvelgiant į jo tarpinį vertinimą ir pasiūlymą dėl Devintosios bendrosios programos (2016/2147(INI)).

⁽³⁾ Aukšto lygio nepriklausomų ekspertų grupės ataskaita dėl ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programų poveikio didinimo „Investicijos į tokią Europos ateitį, kokios norime“ https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/hlg_2017_report.pdf#view=fit&pagemode=none.

⁽⁴⁾ „Biudžete turėtų būti išlaikytas bent vidutinis metinis programos „Horizontas 2020“ augimo rodiklis, atskaitos tašku pasirenkant paskutiniams programos metams numatytą biudžetą. Taigi, septynerių metų biudžetui turėtų būti numatyta bent jau 120 mlrd. eurų dabartinėmis kainomis.“ Aukšto lygio nepriklausomų ekspertų grupės ataskaita dėl ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programų poveikio didinimo.

- bendro kūrimo principas: nustatyti nuoseklų požiūrį, pagal kurį „bendras finansavimas siejamas su bendru kūrimu ir išbandymu“;
- ekosistemų principas: pripažinti vietos bendruomenių iniciatyvų vaidmenį;

B) ATNAUJINTI BENDROSIOS PROGRAMOS PAGRINDĄ IŠSAUGANT JOS SĄRANGĄ

Visiems naudinga, atvira ir bendradarbiavimu grindžiama programa

12. primena, kad europinę bendrosios programos pridėtinę vertę visų pirma sudaro jos kolektyvinis ir bendradarbiavimu grindžiamas matmuo ir jos indėlis skatinant mokslininkų ir inovacijų ekosistemų tinklaveiką. Šiam matmeniui ir toliau turi būti teikiama pirmenybė paramos atskiriems projektams atžvilgiu;

13. yra susirūpinęs, kad mažėja vidutinė finansavimą gavusių paraiškų dalis, kuri yra mažesnė nei įgyvendinant ankstesnę bendrąją programą. Tai labai trukdo programos sklaidai regionuose. Dėl konkurencijos, kuri neatsiejama nuo kompetencijos plėtojimo, neturėtų didėti socialinė atskirtis ir pernelyg didelė koncentracija;

14. nurodo, kad būtina ir toliau užtikrinti bendrosios programos atvirumą siekiant jos sklaidos visoje Europoje, jos teritorijose ir tarp piliečių; ragina bendrosios programos priemonėse aktyviau taikyti inovacijas siekiant derinti kompetenciją, įtraukti ir dalyvavimą;

15. primena, kad svarbu išlaikyti pusiausvyrą tarp fundamentinių mokslinių tyrimų ir tyrimų ruošiantis pateikimui į rinką, taip pat tarp laisvųjų mokslinių tyrimų ir tyrimų atsakant į visuomenės ir ūkio subjektų iškelto klausimus, siekiant skatinti tiek inkrementines, tiek radikalias inovacijas, nes abiejų tipų inovacijos turi potencialo kurti naujas veiklos rūšis ir darbo vietas;

16. pažymi, kad šiuo metu pirmenybė teikiama aukšto technologinio pasirengimo lygio (angl. TRL) projektams, kuriuose didžiausias dėmesys skiriamas laipsniškoms inovacijoms skatinant mokslininkus daugiausiai dėmesio skirti brandžioms idėjoms, kurios gali būti pateiktos rinkai per trumpą laiką; kartu pabrėžia, kad taip pat svarbu skirti paramą pirmojo technologinės parengties lygio projektams siekiant pateikti rinkai daugiau inovacijų; pabrėžia radikalių inovacijų, grindžiamų žemiausiu technologinės parengties lygiu ir leidžiančių greitai pasiūlyti rinkai naujus produktus bei paslaugas, svarbą. Bet kokių atveju, svarbiausi inovacijų politikos prioritetai turėtų būti padėti MVĮ patekti į rinką ir kurti tvarias darbo vietas. Būtent toks turėtų būti Europos inovacijų tarybos vaidmuo;

17. ragina labiau atsižvelgti į visų rūšių kompetencijas ir inovacijas ir primena, kad netechnologinės inovacijos ir socialinės inovacijos skatina naujų žinių, galinčių formuoti naujas kompetencijos sritis, poreikį;

18. pritaria, kad reikia visapusiškai pripažinti socialines inovacijas, t. y. naujas idėjas (produktus, paslaugas ir modelius), kurie sudaro galimybę patenkinti visuomenės poreikius plačiąja prasme;

19. pabrėžia, kad moksliniai tyrimai ir inovacijos yra skirti ne tik įmonėms; jie susiję ir su viešąja politika, sveikata, kultūra ir bendruomeniniu gyvenimu, taip pat su socialine ekonomika ir naujais ekonomikos modeliais, kurie padeda kurti naujas partnerystes, plėtoti naują veiklą ir naujus socialinius ryšius. Todėl panaudojant inovacijų rezultatus dėmesį reikėtų sutelkti ne tik į ekonominę vertę rinkoje turinčio produkto, bet ir į socialinę naudą piliečiams teikiančios paslaugos sąvoką;

Naujas požiūris į kompetenciją

20. pabrėžia, kad sąvoka „**kompetencija**“ vartojama apibūdinant labai skirtingus dalykus; siūlo aiškiai atskirti toliau nurodytus uždavinius, kuriuos turėtų padėti spręsti bendroji programa:

- mokslinė kompetencija, visų pirma grindžiama bendradarbiavimo ir konkurencijos principais,
- mokslinių ir inovacinių projektų kompetencija, kuriai taip pat būdingas projektų poveikis ir indėlis žinių perdavimo srityje,
- inovacijų ekosistemų ir įvairių subjektų bendradarbiavimo kompetencija,
- visos Europos kompetencija ir jos visuotinis gebėjimas diegti inovacijas;

Naujas požiūris į projektų poveikį

21. siūlo, vertinant projektų **poveikį**, tiek *ex ante* etape (pasiūlymų atveju), tiek *ex post* etape (patvirtintų projektų atveju) atsižvelgti į:

- mokslinę įtaką, visų pirma vertinamą pagal citatų skaičių,
- poveikį skleidžiant projektų rezultatus ir jais naudojantis,
- atvirų ir bendradarbiavimu grindžiamų inovacijų poveikį ir naujų produktų ir paslaugų, visų pirma teikiamų MVĮ, kūrimą,
- poveikį teritorinėms inovacijų ekosistemoms ir trims jų ramsčiams – moksliniams tyrimams, švietimui ir inovacijoms – ir vietovėms ir jų gyventojams, visų pirma užimtumui ir gerovei;

Naujas požiūris į regionų vietą bendrojoje programoje

22. siūlo, siekiant prisidėti prie visų formų kompetencijos skatinimo, **būsimoje bendrojoje programoje svarbesnį vaidmenį skirti teritorijoms:**

- kaip visuotinio valdymo partnerėms įgyvendinant mokslinių tyrimų ir inovacijų politiką Europoje ir bendrąją programą,
- inovacijų centrams ir ekosistemoms priklausančiuose Europos kompetencijos tinkluose,
- kaip projektų dalyvėms, kurioms sudaromos paprastesnės dalyvavimo sąlygos,
- kaip pagrindinėms veikėjoms inovacijų diegimo, programos „Horizontas 2020“ rezultatų naudojimo ir sklaidos srityse,
- kaip pagrindinėms nuolatinio mokslo bendruomenių ir visuomenės dialogo dalyvėms;

Visuomenės uždavinių plėtojimas, siekiant didinti jų aktualumą ir poveikį

23. ragina įtraukti du naujus visuomenės uždavinius siekiant pažangių mokslinių rezultatų, susijusių su pagrindiniais Europos visuomenės ateities uždaviniais:

- atremti Europos igūdžių darbotvarkės iššūkius: mokymasis visą gyvenimą – Europos socialinio modelio bei veiklos rezultatų pagrindas,
- teritorinė dinamika kuriant vertę, inovacijas, darbo vietas, socialinius ryšius ir darnų vystymąsi, be kita ko, susijusius su demografinėmis problemomis, su kuriomis susiduria Europos Sąjungos regionai;

24. ragina visuomenės uždavinių srityje stiprinti tarpdisciplininę humanitarinių ir socialinių mokslų vietą, taip pat rizikos prisiėmimą, siekiant kurti naujas idėjas ir sprendimus, visų pirma nustatant neapibrėžtus kvietimus teikti pasiūlymus dėl projektų;

25. ragina taikyti naują, papildomą požiūrį, grindžiamą misijomis, siekiant sėkmingai vykdyti tiriamąjį darbą ir didelės apimties projektus, ir horizontaliąja orientacija pagal pažangiųjų miestų, aplinkosaugos arba jūrininkystės ir jūrų klausimų modelį; todėl primena Komiteto raginimą nustatyti tikslą 10 % kitos bendrosios programos skirti projektams, darantiems didelį poveikį jūrų ir jūrininkystės moksliniams tyrimams ⁽⁵⁾;

Įvairesniems projektams palanki dalyvavimo tvarka

26. išreiškia nuostabą, kad nepakankamai pasinaudojama daugeliu galimybių, kurias suteikia galiojančios taisyklės, ir siūlo keletą tobulinimo sričių:

- kvietimai teikti pasiūlymus turėtų būti platesnio masto ir atviresni, kad būtų galima taikyti naujus metodus,
- rengiant kvietimus teikti pasiūlymus reikėtų numatyti labiau tarpdisciplininį požiūrį, kad būtų sutelktos visos žinios, t. y. technologinės ir netechnologinės,
- reikia geriau įtraukti humanitarinius ir socialinius mokslus, nes šiuo metu jie įtraukiami nepakankamai,
- reikia labiau remti tinklus ir iniciatyvas, vykdomas pagal principą „iš apačios į viršų“,
- siekti daugiau skaidrumo ir atskaitomybės visuose projektų atrankos ir lėšų skyrimo etapuose, taip pat teikiant grįžtamąją informaciją, į kurią atsižvelgiant galima keisti projektus siekiant naujų paraiškos teikėjų sėkmės,

⁽⁵⁾ Europos regionų komiteto nuomonė „Naujas mėlynojo augimo Europos politikos etapas“ (CDR 6622/2016).

- skatinti įtraukti daugiau naujų dalyvių skelbiant kvietimus teikti pasiūlymus, skirtus pirmą kartą dalyvaujantiems,
- dažniau ir nuosekliau naudoti papildomą finansavimą, nes tai yra priemonė, galinti padėti įtraukti net mažai apie bendrąją programą žinančius asmenis,
- supaprastinti procedūras siekiant sumažinti nereikalingą biurokratizmą galutiniams paslaugų gavėjams;

27. prašo Komisijos pateikti vertinimo kriterijus, kurie leidžia pateisinti aukštą didelėms įmonėms pagal programą „Horizontas 2020“ skiriamo finansavimo lygį, nors jų mokslinių tyrimų ir inovacijų sąnaudos padidėjo nedaug, ir atitinkamai pasiūlyti pakeitimų, skirtų kitai bendrajai programai;

28. primygtinai teigia, kad būtina finansuoti mokslinių tyrimų veiklą dotacijomis; apgailestauja dėl polinkio pakeisti dotacijas paskolomis, tačiau pripažįsta, kad aukšto technologinės parengties lygio projektams, greitai pradėsiantiems vykdyti rinkos veiklą, turi būti sudaryta galimybė, be kitų priemonių, gauti ir paskolas;

29. mano, kad plėtoti finansines priemones bendrosios programos tikslams pasiekti tikslinga tik tuo atveju, jei jos, bendradarbiaujant su finansinėmis institucijomis, leidžia apsidrausti nuo rinkos nepakankamumą lemiančios aukštos rizikos, laikantis, pavyzdžiui, pasiūlymo INNOFIN modelio; apgailestauja dėl menkų dabartinių pastangų įgyvendinant J.-C. Junckerio planą išplėsti apsaugą nuo šio tipo rizikos;

30. atkreipia dėmesį į tai, kad būtina gerinti MVĮ skirtų inovacijų projektų finansavimą daugiausia dėmesio skiriant „Pramonė 4.0“ programoms, nes tai geriausias būdas stiprinti ES pramonės struktūrą ir didinti technologijų vidaus paklausą, kuri sudaro palankias sąlygas Europos vystymuisi;

C) MOKSLINIUS TYRIMUS IR INOVACIJAS VISOSE VIETOVĖSE REMIANTI BENDROJI PROGRAMA

Skatinti laikytis teritorijose įtvirtintos kompetencijos požiūrio

31. **nurodo, kad mokslinė kompetencija priklauso inovacijų centrams ir ekosistemoms.** Dauguma programos „Horizontas 2020“ paramos gavėjų (universitetai, mokslinių tyrimų organizacijos, MVĮ, pilietinės visuomenės organizacijos) yra neatsiejamai susijusios su savo vietovėmis ir vietovių kokybė prisideda prie mokslo kokybės. Šią padėtį reikia visapusiškai pripažinti bendrojoje programoje;

32. primena, kad į teritorinį matmenį turi būti sistemingai atsižvelgiama formuojant visas politikos sritis, nes pažangiosios specializacijos strategijos (RIS3) mokslo subjektams ir įmonėms suteikia išteklių ir sukuria vertę vietovėms bei piliečiams;

33. pabrėžia, kad pažangiąsias specializacijos strategijas (RIS3) parengė ir plėtojo regionai siekdami struktūruoti ekonomikos vystymuisi skirtų mokslinių tyrimų ir inovacijų investicijas, užtikrindami papildomumą su kitais regionais, ir kad teritorijų ir Europos investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijų suderinimas vykdamas struktūrinius projektus pažangiosios specializacijos srityse leidžia didinti bendrosios programos poveikį ir išvengti su vietos padėtimi nesusijusių projektų finansavimo;

34. patvirtina, kad bendroji programa turėtų skatinti mokslinių tyrimų ir inovacijų diegimo gebėjimų stiprinimą teritorijose, siekiant padėti joms didinti kompetencijos lygį, visų pirma pažangiosios specializacijos srityse, taip pat stiprinti visų regionų gebėjimus dalyvauti programoje „Horizontas 2020“ ir prie jos prisidėti kokybiškais projektais;

35. pabrėžia miestų, kaip inovacijų centrų, atliekančių pagrindinį vaidmenį didinant kompetenciją, svarbą; taip pat pažymi, kad per didelė mokslo koncentracija inovacijų centruose yra kliūtis moksliniams tyrimams daryti teigiamą šalutinį poveikį visai ekonominei ir socialinei struktūrai ir kad būtina sutelkti kompetencijos grupes toli nuo centrinių vietų; primena ypač svarbų regioninės politikos vaidmenį šioje srityje;

Užmegzti naujus ES mokslinių tyrimų politikos ir teritorijų partnerystės ryšius

36. siūlo kurti naują ES, valstybių narių, regionų ir miestų partnerystę, skirtą Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų kompetencijai skatinti, taikant sustiprinto daugiapakopio valdymo principą, laikantis subsidiarumo principo, puoselėjant bendrą atvirų inovacijų ir vietos lygmeniu siūlomų iniciatyvų vertinimo kultūrą, vadovaujantis principu „iš apačios į viršų“;

37. ragina padidinti bendrosios programos indėlį stiprinant teritorinius inovacijų centrus ir ekosistemas, labiau remti technologijų perdavimo tinklus, taip pat sukurti naują veiksmą „teritorinės jungtys“ siekiant pripažinti ir pagal bendrąją programą finansuoti teritorinius kompetencijos tinklus, vadovaujantis iniciatyvos „Vanguard“ modeliu;

38. ragina novatoriškus regionus sudaryti Europos konsorciumus siekiant visoje Europoje kurti pažangias inovacijas. Nustatyti bendradarbiavimo galimybes, sužymėti vertės grandinės dalis, taip pat taikant pažangiąją specializaciją nustatyti pagrindinius suinteresuotuosius subjektus ir pajėgumus yra svarbūs žingsniai kuriant ES pridėtinę vertę;

Pašalinti atotrūkį inovacijų srityje tarp regionų ir tarp valstybių narių

39. **apgailestauja, kad, įpusėjus įgyvendinimo laikotarpiui, programoje „Horizontas 2020“ nepakankamai dalyvauja subjektai iš ES 13 šalių⁽⁶⁾, ir pabrėžia, kad skiriasi dalyvavimas vietos ir regionų lygmeniu;** svarbu sutelkti bendrąją programą, o ne tik sanglaudos politiką, visose Sąjungos vietovėse, siekiant remti geriausius kvalifikacijos propaguotojus ir sudaryti jiems sąlygas prisijungti prie Europoje vykdomo bendradarbiavimo;

40. tikisi, kad šiuo tikslu bus toliau tęsiama ir išplėsta programos „Horizontas 2020“ programa „Pažangos skleidimas ir dalyvių skaičiaus didinimas“; ragina taikyti specialų metodą, skirtą regionams, kurių vystymasis mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje labai atsilieka ir kurie yra valstybėse, kurios negali dalyvauti šioje programoje, kaip daugumos atokiausių regionų atveju; pabrėžia, kad šiai programai skirta tik maža programos „Horizontas 2020“ dalis (1 %), ir pažymi, kad nėra jokių didesnių pokyčių, susijusių su galimybe dalyvauti bendrojoje programoje, ir stebisi, kad šalys pagrindinės programos „Horizontas 2020“ naudos gavėjos yra ir programos „Pažangos skleidimas ir dalyvių skaičiaus didinimas“ naudos gavėjos; mano, kad tokia padėtis mažina bendrosios programos teisėtumą, ir ragina įgyvendinti naujas iniciatyvas;

41. siūlo integruotą požiūrį, kurio laikantis būtų galima laipsniškai didinti kompetencijos lygį ir kuris būtų pagrįstas konkrečiai šaliai ir regionui skirtu koordinavimo planu, kad būtų galima vykdyti būtinas reformas, steigti visiems atvirus kompetencijos centrus, spręsti „protų nutekėjimo“ problemą ir visateisiškai dalyvauti Europos mokslinių tyrimų tinkluose; šis planas turėtų būti bendrai finansuojamas iš regioninių, nacionalinių, Europos fondų, įskaitant programą „Horizontas 2020“ ir Europos struktūrinius ir investicijų fondus;

42. siūlo, siekiant šio tikslo, suteikti daugiau galimybių naudotis europiniu bendradarbiavimu:

- teikti didesnę paramą mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros infrastruktūrai ir didinti Europos mokslinių tyrimų erdvės katedrų (EMTE katedrų) skaičių, siekiant į jas pritraukti perspektyvius tyrėjus ir geriausius mokslininkus,
- suteikti daugiau paskatų, siekiant priimti naujus dalyvius į pateiktus projektus ir atverti atrinktus projektus naujiems papildomiems subjektams,
- didinti paramą MVI, kad jos steigtų mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų padalinius ir įdarbintų technologijų ar mokslo specialistus,
- didinti paramą, skirtą kurti vidinėms MVI struktūroms, kuriomis remdamosi jos galėtų dalyvauti mokslinių tyrimų ir (arba) inovacijų tinklų veikloje;

D) KOLEKTYVINIŲ IR BENDRŲ PRIEMONIŲ, SKIRTŲ MOKSLINEI KOMPETENCIJAI IR INOVACIJOMS, SKATINIMAS

Europos subjektų tinklai – kompetencijos ir inovacijų šaltinis

43. dar kartą ryžtingai patvirtina, kad, vadovaujantis ES vertybėmis, įgyvendinant bendrąją programą tinklams būdingas bendradarbiavimas yra viršesnis nei konkurencija, ir nurodo, kad šie tinklai yra labai svarbus projektų ir kompetencijos šaltinis;

44. šiuo požiūriu pabrėžia į Septintąją bendrąją programą įtrauktos programos „Žinių regionai“ svarbą, nes ši programa suteikė galimybę užtikrinti veiksmingą sąveiką su regionine politika, užmegzti ilgalaikį žinių trikampio suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą teritorijose, įtraukti privatųjį sektorių (visų pirma MVI) į bendrosios programos projektus, remti novatoriškų ekosistemų tarptautinį bendradarbiavimą ir įtraukti vietos ir regionų subjektus į EMTE;

⁽⁶⁾ Valstybės narės, kurios yra pagrindinės programos „Pažangos skleidimas ir dalyvių skaičiaus didinimas“ naudos gavėjos. Taip apibūdinamos šios šalys: Bulgarija, Kroatija, Kipras, Čekija, Estija, Vengrija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovakija ir Slovėnija (daugiau informacijos apie programą galima rasti čia).

45. ragina parengti plataus užmojo politiką, skirtą vystyti tinklus, kuriuose bendradarbiauja:
- tyrėjai, mokslo darbuotojų grupės ar laboratorijos, taip pat mokslinių tyrimų infrastruktūros objektai, siekiant kelti mokslinius klausimus, rengti pasiūlymus dėl kvietimų teikti projektų pasiūlymus ir projektų,
  - klasteriai, bandomųjų projektų ir demonstracinių projektų vykdytojai,
  - įvairūs subjektai, įskaitant regionus ir miestus, teritorinės inovacijų grupės ir ekosistemos, atsižvelgiant į RIS3;
46. primena, kad programoje „Horizontas 2020“ yra daug galimybių remti tokias iniciatyvas, kelia klausimą, kodėl jos menkai finansuojamos ir silpnai sutelkiamos, ir ragina aktyviau vykdyti koordinavimo ir paramos veiksmus (KPV); ragina labiau pripažinti novatoriškas iniciatyvas, kurių pagal bendrąją programą imasi teritorijos; taip pat ragina stiprinti paramą su RIS3 susijusiam regioniniam bendradarbiavimui tiek pagal programą „Horizontas 2020“, tiek pagal sanglaudos politiką;

Bendro mokslinių tyrimų ir inovacijų programų kūrimo su teritorijomis plėtojimas

47. pažymi, kad vietovių dalyvavimas vykdant programą „Horizontas 2020“ tapo aktyvesnis nuo jos įgyvendinimo pradžios ir kad vis daugiau regionų partnerių dalyvauja įgyvendinant bendro programavimo priemones, pavyzdžiui, ERA-NET veiksmus, programą „Marie Skłodowskos-Curie veiksmi“, COFUND bei viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, pavyzdžiui, iniciatyvą „Švarus dangus“;
48. ragina plėtoti šiuos bendrai kuriamus veiksmus, prašo supaprastinti ir suderinti įgyvendinimo taisykles, pavyzdžiui, susitarus su valstybėmis narėmis sudaryti palankesnes sąlygas regionų dalyvavimui bendro programavimo iniciatyvose (SESV 185 straipsnis);
49. siekdamas palengvinti dalyvių prieigą, prašo dar labiau supaprastinti paramos teikimo tvarką, tęsti ir išplėsti informacijos apie subsidijas ir paramą teikimą viename bendrame informaciniame portale, teikti informaciją apie programas bei visas procedūras visomis oficialiosiomis ES kalbomis, taip pat ir dalyvio portalo paramos valdymo platformoje;
50. ragina bendrajai programai taikyti papildomos ES paramos mechanizmus siekiant paremti teritorijų pavyzdines iniciatyvas, leidžiančias sutelkti nemažai ir įvairių lėšų;
51. mano, kad pažangiųjų specializacijos strategijų patirtis ir jų įgyvendinimas suteikia grįžtamosios informacijos, kuri labai naudinga programos „Horizontas 2020“ ir būsimos bendrosios programos valdymui ir darbo programoms, kurias rengiant nustatomos reikalavimus finansavimui gauti atitinkančios sritys; ragina tokia programavime dalyvaujančias institucijas į šį procesą labiau įtraukti teritorijas siekiant didesnio nuoseklumo su vietos lygmeniu kylančiais iššūkiais;
52. mano, jog labai svarbu, kad skirtinguose programos „Horizontas 2020“ uždaviniuose būtų atsižvelgta į socialinį ir ekonominį poveikį regionams rengiant, planuojant ir nustatant šios programos finansavimo sritis, kad jas pasirinkus būtų veiksmingai padedama gerinti gyvenimo kokybę visuose Europos regionuose;
53. ragina peržiūrėti visas bendrosios programos nuostatas atsižvelgiant į subsidiarumo ir papildomumo principus, siekiant stiprinti įvairių veikėjų ryšius ne tik bendro finansavimo požiūriu, bet ir iš naujo padalijant vaidmenis, sutelkiant bendrosios programos veiksmus į dalykines sritis, teikiančias didžiausią europinę pridėtinę vertę;
54. siūlo toliau plėtoti Pažangumo ženklą, suteikiamą geriausiems finansavimo negavusiems projektų pasiūlymams pagal MVI priemonę, kad jis taptų tikra partnerystės priemone, kurią bendrai valdo ES ir regionai, siekdami geriau suderinti savo veiksmus prieš pasiūlymų pateikimą ir vėlesniuose etapuose. Šie principai taikomi ir kitoms pažangumo ženklo priemonėms, pavyzdžiui, Marie Skłodowska-Curie veiksmams ir Europos mokslinių tyrimų tarybos stipendijoms, taip pat visiems kitiems sinergijai kurti naudingiems projektams;

Kartu su teritorijomis stiprinti teigiamą šalutinį poveikį, inovacijų diegimą ir žinių sklaidą

55. pabrėžia teritorijų, kaip „laboratorijų“ ir „pirmųjų taikytojų“, vaidmenį vykdant viešuosius pirkimus; prašo užtikrinti lankstesnę šios veiklos reglamentavimo sistemą ir supaprastinti novatoriškų viešųjų pirkimų paramos priemonę, kuri šiuo metu yra pernelyg retai taikoma ir reglamentuojama taisyklių, su kuriomis perkantieji subjektai nepakankamai susipažinę;

56. dar kartą pabrėžia, kad svarbu laikytis 360° požiūrio į inovacijas: tiek inkrementines, tiek radikalias, technologines ir netechnologines, dizaino ir vartotojams skirtas inovacijas, socialines, atviras ir bendradarbiavimu grindžiamas inovacijas; primena, kad teritorijose esantys inovacijų centrai ir ekosistemos yra svarbiausi inovacijų perdavimo ir naudojimo dalyviai; prašo Komisijos kuriant Europos inovacijų tarybą atsižvelgti į teritorijų vaidmenį vietos lygmeniu sprendžiant šiuos klausimus ir įtraukti jas į būsimas Europos inovacijų tarybos vykdomas užduotis;

57. siūlo kitoje bendrojoje programoje nustatyti naują MVĮ priemonės struktūrą; šios priemonės programavimo ir įgyvendinimo sąlygose turėtų būti numatytas teritorijų dalyvavimas pradiniam ir gautiniame etapuose siekiant ją labiau susieti su vietos pažangiaja specializacija ir finansavimu ir sušvelninti motyvacijos netekimo poveikį, kurį lemia labai nedideli sėkmės rodikliai koeficientas;

58. nepitaria bet kokiam pasiūlymui dalį sanglaudos politikos lėšų skirti bendrosios programos veiksams siekiant automatiškai finansuoti daugiau projektų arba paremti šiuos „pažangius atstumtuosius“; ketina ginti regioninės politikos savarankiškumą ir skatinti teikti pirmenybę siūlomam bendro kūrimo, papildomumo stiprinimo ir bendradarbiavimo požiūriui;

59. primygtinai pabrėžia, kad dar projektų rengimo etape būtina atsižvelgti į teigiamą rezultatų šalutinį poveikį, jų sklaidą ir naudojimą. Konstatuoja, kad dabartinis projektų poveikis šiose srityse yra ribotas; todėl remia specialiai tokiai veiklai skirtų europinių ir vietos programų kūrimą; miestai ir regionai turėtų aktyviau naudotis projektų pagal bendrąją programą rezultatais ir juos skleisti;

60. taip pat pritaria tam, kad reikia plėtoti priemones, skirtas perėjimui nuo koncepcijos išbandymo į rinką, kaip, pavyzdžiui, bandomasis projektas „Spartus inovacijų diegimas“, arba naujų pramonės sektorių struktūravimui įgyvendinant iniciatyvą INNOSUP ir jos priemonę „Klasterių moderuojami projektai, naujoms pramonės vertės kūrimo grandinėms inicijuoti“ (angl. Cluster-Facilitated Projects for New Industrial Value Chain), ir ragina jas išplėsti;

61. siekiant sudaryti galimybes plėtoti tarpsektorinius metodus ir ES lygmens bendradarbiavimo partnerystes ES, reikėtų kurti paramos branduoliams priemonių derinius, skirtus veikiau įmonių grupėms, o ne atskiroms įmonėms. Be to, ES politikoje branduoliams galėtų būti skiriamas svarbus regionuose ir už jų ribų esančius suinteresuotuosius subjektus siejančio tarpininko ir paramos MVĮ verslui kanalo vaidmuo;

62. ragina Komisiją įvertinti 2013 m. pradėtų įgyvendinti reformų poveikį siekiant skatinti programos „Horizontas 2020“ ir ESI fondų sinergiją;

63. apgailestauja, kad antrajame ramstyje nepakankamas dėmesys skiriamas besiformuojančioms pramonės šakoms, taip pat kad per mažai paramos teikiama inovacijų centrų ir ekosistemų kompetencijos tinklams, orientuotiems į ateities pramonę, kaip, pavyzdžiui, iniciatyva „Vanguard“; yra labai susirūpinęs dėl nuolatinių sunkumų, su kuriais susiduriama siekiant finansuoti bandomuosius pramonės projektus ir didelio masto parodomuosius pavyzdžius; ragina Komisiją jau dabar skirti daugiau lėšų ir apsvarstyti naujus veiksmus, susijusius su šiais klausimais;

64. siūlo parengti programą, skirtą remti parodomąją infrastruktūrą, siekiant užtikrinti bandymo vietų, parodomųjų, bandomųjų projektų tinklaveiką sekant mokslinių tyrimų infrastruktūros tinklaveikos pavyzdžiu;

Mokslo ir visuomenės ryšių plėtojimas bendradarbiaujant su teritorijomis

65. pažymi, kad šiuo metu, kai pažangos sąvoka yra ginčijama ir dėl jos diskutuojama, mokslo ir visuomenės ryšys turėtų būti vienas iš svarbiausių klausimų diskusijoje dėl Europos mokslinių tyrimų politikos ateities, aptariant tiek mokslinių tyrimų kryptis ir projektų vykdymo sąlygas, tiek naujų mokslo techninių ir socialinių paskirčių plėtojimo pasirinkimą;

66. todėl siūlo skatinti pasitikėjimą mokslu bei pažanga ir plėtoti darniu vystymusi grindžiamą požiūrį; ketina ginti atsargumo principą, kuris yra rizikos ribojimo principas, kuriuo remiantis veiksmų imamasi visiškai suvokiant riziką;

67. pabrėžia, kad šiuo metu pagrindinis atvirojo mokslo (open science) uždavinys – užtikrinti plačią visuomenę patikimą ir įvairių šaltinių informaciją, suteikiant laisvą prieigą prie mokslinių tyrimų rezultatų ir publikacijų, taip pat palaikyti diskusiją su piliečiais ir suinteresuotaisiais subjektais;

68. mano, kad tarp atvirojo ir tikslais grindžiamo mokslo turi būti erdvės ne tik mokslo srities ir ekonomikos subjektų dialogui, bet ir dialogui su pilietine visuomene, siekiant aptarti ir kartu kelti naujus mokslinius klausimus kartu gerbiant kiekvieno nepriklausomumą;

69. pabrėžia neatidėliotiną poreikį supažindinti jaunimą ir jų šeimas su mokslu, technologijomis ir visomis susijusiomis profesijomis, įskaitant pramonės srities profesijas, ypač skatinant moteris siekti karjeros mokslo ir technologijų srityje;

70. apgailestauja, kad programai „Mokslas visuomenei ir visuomenėje“ skiriama mažai lėšų, kad ji yra suskaidyta ir todėl daro menką poveikį; ragina prioritetą teikti didžiausią europinę pridėtinę vertę turintiems veiksams ir su suinteresuotaisiais subjektais, valstybėmis narėmis, regionais ir miestais vykdyti tikrą bendradarbiavimą;

Tarptautinis bendrosios programos matmuo

71. pritaria atvirojo mokslo principui, tačiau nori išsaugoti bendrosios programos išskirtinumą, atsižvelgiant ir į Jungtinės Karalystės išstojimą iš ES; tikisi, kad dėl šio išstojimo nebus sumažinti bendrajai programai skirti ištekliai, ir nori, kad šis klausimas būtų nagrinėjamas atsižvelgiant į bendras derybas su Jungtine Karalyste;

72. ragina stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą su asocijuotaisiais partneriais, besiformuojančios rinkos ekonomikos šalimis įgyvendinant ne tik bendrąją programą, bet ir kaimynystės politiką arba jūrų baseinų, pvz., Viduržemio jūros, lygmeniu.

2017 m. liepos 12 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Markku MARKKULA
